

Svazek PVOS v protivzdušné operaci

Major Boris Neoral

Organizace a vedení protivzdušných operací vyžaduje hlubokého studia a rozboru všech otázek z oblasti velení a součinnosti, zejména na operačně taktickém a taktickém stupni vojsk PVOS.

Úloha a místo svazku PVOS

Svazek PVOS je operačně taktickým stupněm velení a zpravidla působí v sestavě armády PVOS, v rámci které plní úkoly protivzdušné obrany státu a při vedení protivzdušné operace.

Je určen k ochraně důležitých objektů (ohraňovaných prostorů) státu a k ochraně uskupení pozemních vojsk a letectva umístěných v bráněném prostoru. V některých případech může být

určen k obraně jednoho zvlášť důležitého objektu.

V sestavě APVOS může působit svazek PVOS buď v prvním nebo ve druhém sledu. V obou případech plní úkoly v taktické součinnosti se sousedními svazky PVOS. Mimo to v počátečním období války do oddělení systému PVOS od PVO vojsk, zabezpečuje velení a na vedení stíhacího letectva frontových svazků a útvarů.

Organizační složení a sestava svazku PVOS

V závislosti na úkolu a bráněném prostoru může svazek PVOS mít

- 1—2 brigády PLD a několik samostatných útvarů,
- 3—4 samostatné stíhací letecké útvary a stejný počet zabezpečujících útvarů (lpr),
- 4—5 radiotechnických praporů.

V závislosti na počtu a charakteru bráněných míst i několik protiradiotechnických jednotek.

Sestava svazku PVOS musí vycházet z celkové koncepce PVOS státu a odpovídat stanovenému úkolu. Sestava je ovlivňována počtem a umístěním bráněných objektů, počtem a rozmístěním letišť a u prostředků RTV je dána především jejich takticko-technickými možnostmi a terénem.

Sestava svazku PVOS musí vytvářet podmínky pro

- včasné a nepřetržité působení na

nepřátelské prostředky vzdušného napadení všech typů,

- vedení boje se vzdušným nepřítelem v těsné součinnosti se sousedy,

- včasný a účinný manévr při změnách situace,

- efektivní využití všech prostředků svazku PVOS i v podmínkách hromadných úderů nepřítele a vyřazení některých prvků sestavy.

V zásadě se jeví výhodným členit sestavu svazku PVOS do dvou taktických sledů stíhacího letectva a prostředků RTV. V tomto případě může být část prostředků druhého sledu (zvláště u RTV) použita jako záloha.

U stíhacího letectva je výhodné mít v prvním sledu takové prostředky, kterými je možno působit na přístupech k bráněnému prostoru, především proti cílům, působícím z malých výšek. Do prvního sledu je výhodné vyčlenit do

$\frac{2}{3}$ sil stíhacího letectva tak, aby bylo možno působit jimi současně na hlavním náletovém směru. Druhý sled je třeba umístit s ohledem na prostor (pásmo) činnosti PLD tak, aby byly vytvořeny podmínky pro těsnou součinnost se sousedy a pro nepřetržitě působení na PVN nepřítele nad celým prostorem.

Učlenění prostředků RTV musí zabezpečovat plošné radiolokační pole v celém bráněném prostoru. Důraz je třeba položit na zjišťování nízko letících cílů, což je v podmínkách přífrontového pásma zvlášť důležité. Poněvadž počet prostředků pro zjišťování nízko letících cílů i terénní podmínky zpravidla nedovolí vytvořit souvislé radiolokační pole, je důležité zabezpečit toto radiolokační pole především na vyhodnocených hlavních taktických náletových směrech vzhledem k bráněným objektům. Toto vyhodnocení by mělo ovlivnit nejen sestavu RTV, ale i sestavu stíhacího letectva. Za takovýchto předpokladů by první sled tvořily jednotlivé hlásky učleněné do linií (především ke zjištění nízko letících cílů) a několik RTU, které by zároveň zabezpečovaly navedení stíhacího letectva.

Pro druhý sled se jeví postačujícím jedna linie hlásek a 1—2 RTU, přičemž počet vyčleněných prostředků by neměl překročit $\frac{1}{3}$ celkového stavu.

Sestava prostředků PLD, které už svým charakterem je určeno k celokruhové obraně, je dána počtem a umístěním bráněných míst. Vzhledem k takticko-technickým vlastnostem soudobých prostředků PLD je výhodné učlenit sestavu v závislosti na umístění bráněných míst tak, aby byly vytvářeny souvislé bráněné prostory nebo pásy. Tím jsou vytvářeny podmínky pro úplné nebo částečné přehrazení náletových směrů a je usnadněna současná činnost PLD a stíhacího letectva.

Při hodnocení sestavy je třeba vzít v úvahu i podmínky přífrontového pásma, kdy v průběhu operace může nepřítel na některém směru proniknout do hloubky našeho území. Z toho důvodu se jeví potřebným řešit učlenění taktických sledů svazku PVOS v 1 až 2 variantách, které by umožňovaly vést nepřetržitý boj se vzdušným nepřítelem i v případě proniknutí jeho pozemních vojsk na některém z operačních směrů na naše území.

Organizace velení a součinnosti na stupni svazku PVOS

Svazek PVOS vzhledem ke svému určení, organizačnímu složení a sestavě je schopen plnit rozhodující úkoly v protivzdušné operaci na jednom operačním nebo několika taktických náletových směrech při současně ochraně jednoho nebo více bráněných objektů.

Svazku PVOS je stanoven úkol APVOS na podkladě plánu protivzdušné obrany státu a vzhledem k zámyslu pro vedení protivzdušné operace.

Úkol svazku PVOS bude zpravidla vydáván ve formě výpisu z plánu protivzdušné operace APVOS. Je však třeba zdůraznit, že hlavní funkcionáře svazku PVOS je třeba seznámit s celým plá-

nem tak, aby v případě vyřazení VS APVOS bylo možno řídit protivzdušnou operaci z VS svazku PVOS. VS svazků PVOS jsou tedy zároveň ZVS armády PVOS. Tomuto požadavku musí odpovídat i systém spojení.

Výpis z plánu protivzdušné operace je pro svazek PVOS základním bojovým dokumentem a na tomto stupni se především rozpracovávají základní varianty vedení boje stanovené štábem APVOS. V zásadě jde o propracování základních variant bojové činnosti s využitím zásad součinnosti pro komplexní a efektivní použití všech prostředků svazku PVOS. Současně je třeba roz-

pracovat organizaci ochrany proti ZHN a organizaci materiálně technického zabezpečení. K tomu se váže i rozpracování úkolů na útvary a jednotky pro přípravu vojsk a štábů v podmínkách postupného narůstání válečného nebezpečí.

Hlavním úkolem na tomto operačně taktickém stupni velení však je dovést plánovaná opatření a stanovené zásady součinnosti do vojsk. K tomu musí být už v míru zaměřena příprava štábů a vojsk. Důraz je třeba položit na získání praktických návyků štábů v řízení bojové činnosti z VS svazku, které se jeví jako hlavní místo velení a slučuje v sobě prvky operačního i taktického stupně velení všem prostředkům svazku PVOS. Tento požadavek je třeba vidět jako zásadní změnu proti dosavadnímu systému velení v PVOS. V přípravě vojsk je důležité dosáhnout toho, aby byly zvládnuty soudobé taktické způsoby vedení boje na základě stanovených součinnostních zásad jak uvnitř svazku, tak i se sousedy.

Uvedené změny ve velení na stupni svazku PVOS se projevují rovněž v organizaci jednotlivých složek VS a u jejich součástí.

Jako nejvýhodnější se jeví toto složení VS svazku PVOS:

- sál bojového velení,
- sál radiotechnické hlásky svazku,
- dispečerský sál,
- skupina informace a evidence,
- inspekční kontrolní skupina.

Sál bojového velení má funkci řídící a svým obsazením i vybavením musí vytvářet podmínky pro včasné a nepřetržité řízení bojové činnosti všech prostředků svazku PVOS až do jejich taktických stupňů velení (útvary, jednotka). Jako nejvýhodnější se jeví obsazovat jej v míru sníženou směnou a v období úhrozy nebo války bojovou směnou.

Zároveň je třeba využitím části štábu i bojových směn obsadit záložní VS svazku.

Radiotechnická hláska svazku je určena k řízení prostředků RTV, zabezpečuje přehled o vzdušné situaci v prostoru bojové činnosti svazku a plnění součinnostních úkolů RTV. Pro její obsazení platí stejné zásady jako pro obsazení sálu bojového velení. Důležitou podmínkou ke splnění úkolů hlásky je těsná vzájemná součinnost s dispečerským sálem.

Na dispečerském sále je organizována evidence a zabezpečení činnosti vlastního letectva (PVOS i frontového) a tyto podklady slouží k vyhodnocení celkové vzdušné situace. Obsazení je obdobné jako u předcházejících dvou sálů.

Skupina informací a evidence je organizována z příslušníků štábu svazku a vytváří se v období zvýšeného nebezpečí napadení a samozřejmě i ve válce. Je určena ke zpracování informačních podkladů pro rozhodování velitele (situace nepřítel, situace vlastních bojových útvarů) a vede evidenci činnosti svazku včetně zpracování hlášení. Důležitou část v náplni práce této skupiny by měly tvořit otázky vyhodnocování používaných taktických způsobů boje nepřítel se závěry pro vlastní činnost.

Inspekčně kontrolní skupina se organizuje z příslušníků štábu svazku a je vytvářena podobně jako skupina informační. Jejím hlavním určením je zabezpečovat proniknutí a dovedení rozkazů a nařízení do vojsk. Zvláštností této skupiny je ta skutečnost, že její složení nebude stále a plnění úkolů se mohou v jednotlivých obdobích vedení boje měnit. Je rovněž třeba počítat s tím, že část příslušníků této skupiny může v určitých údobích vypomáhat na ostatních složkách VS. Důraz v její činnosti je třeba položit při

organizaci a provádění manévru a při provádění opatření ochrany proti ZHN. Příslušníky této skupiny je též možno využít pro zabezpečení některých součinnostních úkolů.

V oblasti organizace součinnosti na stupni svazku PVOS je třeba řešit:

- zásady součinnosti k použití všech sil a prostředků svazku,
- zásady součinnosti s frontovým stíhacím letectvem na základě výpisu z plánu součinnosti APVOS,
- organizaci taktické součinnosti se sousedními svazky PVOS (rovněž podle výpisu z plánu APVOS),
- organizaci součinnosti s orgány CO.

Zásady součinnosti k použití sil a prostředků svazku rozpracovává štáb svazku v souladu s uloženými úkoly. Je třeba pochopit, že součinnost uvnitř svazku nemá charakter organizace součinnosti, jako je tomu mezi svazky, ale jsou stanoveny zásady součinnosti, podle nichž velitel velí v průběhu boje podle skutečné vzdušné situace. To je další zásadní změna proti dosavadnímu systému velení a součinnosti v PVOS.

Velmi důležité je, aby už v míru byly stanoveny určité obecné zásady součinnosti, vyplývající z charakteru použití jednotlivých prostředků PVOS a aby se útvary a jednotky naučily vést bojovou činnost v souladu s nimi. Rovněž tak je třeba, aby i velitelé si osvojili praktické návyky ve zhodnocení situace, přijímání rozhodnutí i velení na základě stanovených součinnostních zásad.

Vzhledem k charakteru soudobých vzdušných bojů a vzhledem k tomu, že otázky velení a součinnosti nejsou dostatečně rozpracovány, je třeba poněkud podrobněji je rozebrat.

Charakteristickým pro vzdušná sražení bude rychlý průběh jednotlivých bojů, neobvykle prudké a nečekané změny v situaci a vedení maximální

činnosti převážně v noci a za špatného počasí, kdy je použití prostředků obrany ztíženější proti použití prostředků napadení. Zvláště v našich podmínkách bude situace ještě ztížena tím, že bude nutno odrážet úder taktického letectva, taktických řízených střel a současně vést boj se strategickým letectvem, snažícím se dosáhnout objektů v hloubce.

Uvedené charakteristické rysy i použití nových prostředků PVO vyžadují vyloučit všechny stávající mezistupně ve velení a v daném bráněném prostoru zabezpečit velení všem prostředkům centralizované z jednoho místa. Aby vůbec bylo možno velet z jednoho místa a zároveň zabezpečit efektivní využití všech sil a prostředků PVO, je nezbytně nutné vycházet ze základních způsobů součinnosti mezi PLD a letectvem.

V zásadě jde o dva způsoby:

- podle principu rozdělení pásem činnosti,
- při působení v jednom pásmu rozdělením úsilí podle cílů, výšek a směrů.

Uvedený první způsob je jednodušší a méně náročný na součinnost i velení. Jeho použití je však možné pouze v takových podmínkách, kdy vojska PLD chrání málo objektů, poměrně značně od sebe vzdálených. Při tomto způsobu jde o prosté rozdělení prostoru bojové činnosti na několik pásem prostorově a výškově omezených, kde působí buď pouze PLD nebo stíhací letectvo.

S růstem dosahu i počtu a vůbec kvality prostředků PLD dochází ke značnému rozšíření jejich pásem účinného ničení a proto vystupuje do popředí nutnost řešit organizaci součinnosti v jednom pásmu (prostoru). Při řešení organizace součinnosti v jednom pásmu je třeba vycházet ze sladění činnosti všech prostředků PVO co do cílů, výšek a směrů. Rozdělení úsilí jednot-

livých prostředků v tomto smyslu je závislé především na jejich bojových možnostech a musí zabezpečit jejich plné využití jak za normálních, tak za ztížených meteorologických podmínek.

Základem je rozdělení pásma společné činnosti co do výšek a směrů působení jednotlivými prostředky. Na to pak navazuje stanovení zásad přednostního působení proti určitým charakteristickým cílům.

Tyto obecné způsoby součinnosti je třeba konkretizovat ve štábu svazku PVOS a stanovit tak konkrétní zásady součinnosti všech prostředků svazku. Konkretizaci je nutné provádět v závislosti na úkolu svazku, jeho složení a rozmístění. Důležité je rovněž vycházet ze složení a známých zásad použití letectva a ostatních prostředků vzdušného napadení předpokládaného nepřítele.

Takto stanovené zásady součinnosti mohou být dovedeny do všech štábů a vojsk vhodným systémem velitelsko-štábní i bojové přípravy. Konečným cílem přípravy štábů i vojsk by mělo být naučit se využívat stanovených součinnostních zásad v různých vzdušných situacích a podle nich velet. V podstatě jde o to rozpracovat stanovené konkrétní zásady součinnosti do variant bojové činnosti svazku PVOS.

Stanovení variant bojové činnosti svazku PVOS se jeví jako základní úkol, který je třeba řešit ve štábu tohoto stupně velení. Pro rozpracování těchto variant je rozhodující

- důkladné a všestranné vyhodnocení předpokládané činnosti nepřítele,
- uplatnění stanovených a vojsky zvládnutých součinnostních zásad,
- zabezpečení účinného a nepřetržitého působení na prostředky vzdušného napadení nepřítele,
- denní a noční doba, stávající a

předpokládané meteorologické podmínky.

Varianty bojové činnosti svazku PVOS by měly být rozpracovány pro jednotlivé etapy protivzdušné operace (1—2 dny). Jejich základní změnu je třeba předpokládat při změně úkolu svazku, prostoru bojové činnosti, sestavy a při změně charakteru činnosti vzdušného nepřítele.

Ze stanovených variant bojové činnosti svazku pak vychází štáb při zpracování bojových rozkazů pro podřízené útvary.

Hlavním obsahem velení na stupni svazku v průběhu bojové činnosti pak bude určování variant a v jejich rámci vydávání úkolů podřízeným útvarům podle součinnostních zásad. V průběhu boje bude třeba rovněž upřesňovat stanovené součinnostní zásady v závislosti na konkrétní činnosti nepřítele a zabezpečit jejich vzájemnou kombinaci.

Hlavním obsahem velení na stupni útvarů bude zabezpečit nepřetržitou vysokou bojovou pohotovost sil a prostředků, zabezpečit dodržování stanovených součinnostních zásad, zabezpečit navedení prostředků PVO na nepřátelské cíle a organizovat bojové a materiálně technické zabezpečení. Důraz musí být položen též na včasnou vzájemnou informovanost především mezi útvarými letectva a PLD. Tolik k zásadám velení a součinnosti uvnitř svazku PVOS.

Určité zvláštnosti je třeba vidět i v organizaci součinnosti s frontovým stíhacím letectvem, zvláště v počátečním období války. Tyto zvláštnosti jsou charakteristické především pro přifrontové pásmo, kdy společné umístění těchto prostředků s prostředky PVOS i úkoly svazků PVOS vyžadují centralizované použití všech sil i prostředků PVO. Z toho důvodu se jeví výhodné vyčlenit určité úsilí svazků (útvarů) frontového stíhacího letectva ve pro-

spěch jednotlivých svazků PVOS. V rámci tohoto úsilí je pak organizováno velení a navedení vyčleněných sil velitelem svazku PVOS, podle stanovených součinnostních zásad.

Součinnost organizuje APVOS se štábem svazu frontového letectva. Na základě výpisu z plánu součinnosti stanoví štáb svazku PVOS společně se štábem frontového stíhacího letectva zásady součinnosti a způsoby velení vyčleněným silám a prostředkům.

V organizaci součinnosti se sousedy není podstatných změn, organizační zásady jsou známy a proto není třeba tyto otázky rozebírat.

Při rozboru otázek organizace součinnosti s CO je třeba vycházet z charakteru soudobé války. Je známo, že v soudobé válce se stírá rozdíl mezi válčíštěm a zápolím a že soudobé raketové prostředky umožňují zasáhnout v kteroukoli dobu cíl v libovolném místě na zeměkouli. To znamená, že už nelze stanovit organizaci součinnosti s CO na systému vyhlašování úhrozy nebo poplachu pro určité důležité objekty. V soudobých podmínkách bude úhroza kteréhokoliv objektu stále možná a vzhledem k rychlosti úderných prostředků a možnostem jejich zjištění je včasnost vyhlášení poplachu iluzorní.

Z těchto důvodů je třeba těžiště

součinnosti přesunout na zásadní vyhodnocování možností úhrozy daného objektu v určitých údobích. V závislosti na vyhodnocení situace pak musí štáb svazku PVOS určovat, ve kterém časovém údobí je maximální úhroza a kdy je napadení méně pravděpodobné, vycházejí z důležitosti daného objektu i z možnosti sil a prostředků určených k jeho ochraně. V tomto směru je třeba především ovlivnit organizaci válečné výroby v továrnách. Důraz při organizaci součinnosti je třeba též položit na řešení opatření k ochraně proti ZHN.

V zásadě by s CO měly být řešeny tyto otázky :

- způsob vyhodnocování jednotlivých časových údobí úhrozy a činnosti správních a výrobních orgánů v těchto údobích,

- vzájemná informovanost o situaci,

- vedení radiační situace a varianty činnosti obou součinnostních stran,

- vzájemná pomoc při likvidaci následků nepřátelského atomového napadení,

- součinnost při boji s nepřátelskými výsadky a diverzními skupinami.

Na stupni svazku PVOS se součinnost organizuje se štáby CO krajů.

Vytvořením operačně taktických stupňů velení v rámci APVOS vystupují do popředí některé zvláštnosti, ovlivňující především organizaci velení a součinnosti. Zásadní změny proti stávajícímu systému je třeba vidět v tom, že na tomto stupni dochází ke sloučení operačního i taktického stupně velení všem prostředkům PVO začleněným do svazku PVOS. Zároveň s tím se mění i způsob organizace součinnosti uvnitř svazku PVOS.

Tyto zvláštnosti bude třeba ještě dále rozpracovávat a teoretické závěry ověřovat v praxi.